

Sygn. akt VIII U 1353/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2017 r. w Gliwicach

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanego K. G.

o ustalenie podstawy wymiaru składek

na skutek odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 19 maja 2010 r. **nr** (...)

1. oddała odwołanie;

2. odstępuje od obciążania odwołującej kosztami zastępstwa procesowego.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. VIII U 1353/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 maja 2010r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. jest zobowiązana do opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od wypłaconych pracownikom (w tym K. G.) świadczeń urlopowych. Z uzasadnienia decyzji wynika, że zakład pracy, mimo zatrudnienia ponad 20 pracowników, nie utworzył zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a zatem wypłacone przez ten zakład „świadczenia urlopowe” nie są wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem organu rentowego wypłacenie świadczeń urlopowych z rachunku bieżącego spółki, a nie ze środków ZFŚS podlega oskładkowaniu.

W odwołaniu od powyższej decyzji Spółka (...) wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji. Odwołująca zarzuciła naruszenie art. 107 kpa, ponieważ decyzja nie zawiera wszystkich koniecznych elementów, a w konsekwencji jest niezrozumiała i niewykonalna, art. 83 ust. 1 i 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy o sus poprzez wydanie decyzji deklaratoryjnej dotyczącej podstawy wymiaru składek, art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 6 lutego 1997 roku o powszechnym obowiązku zdrowotnym, poprzez powołanie się na przepisy ustawy, która utraciła moc, art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2003r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia poprzez powołanie się na przepisy ustawy, która utraciła moc, art. 53 ust. 1 i art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu poprzez powołanie się na przepisy ustawy, która utraciła moc, art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej poprzez wydanie decyzji deklaratoryjnej; art. 104 ust. 1 i art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy poprzez wydanie decyzji deklaratoryjnej, a także poprzez przyjęcie, że odwołujący w sposób nieprawidłowy ustalił podstawę wymiaru składek, art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy poprzez wydanie decyzji deklaratoryjnej, art. 3 ust. 3-6 w związku z art. 4 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez przyjęcie, że świadczenie urlopowe wypłacane przez powoda na podstawie regulaminu wynagradzania nie jest świadczeniem urlopowym w którym mowa w art. 3 ust. 4 i 6 powołanej ustawy, § 2 pkt 21 rozporządzenia (...) z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez przyjęcie, że przepis ten nie znajduje zastosowania do świadczeń urlopowych wypłacanych przez odwołującego na podstawie jego regulaminu wynagradzania. Odwołująca wskazała, że ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przewiduje w art. 3 dwa instrumenty realizacji uprawnienia do dofinansowania wczasów – ze środków funduszu socjalnego lub, w sytuacji nie utworzenia funduszu socjalnego – poprzez wypłatę świadczeń urlopowych. Zdaniem odwołującej brak jest podstaw do odmiennego traktowania tych środków w zakresie podstawy wymiaru składek.

ZUS wniósł o oddalenie odwołania twierdząc, że zwolnione od odprowadzenia składek są jedynie świadczenia wypłacone na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2010r. sygn. akt VIII U 1874/10 Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 19 maja 2010r. i odstąpił od obciążania odwołującej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. kosztami procesu. Sąd Okręgowy przyjął, iż skoro sporne świadczenie urlopowe nie było wypłacone pracownikom Spółki na podstawie ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, tym samym nie korzysta ono ze zwolnienia przewidzianego w art. 3 ust. 6 tejże ustawy.

Apelacja odwołującej Spółki od powyższego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 września 2011r. sygn. III AUa 341/11, który w pełni podzielił zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego.

Na skutek skargi kasacyjnej (...) Sp. z o.o. wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2012r. I UK 146/12 Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok z dnia 27 września 2011r. sygn. III AUa 341/11 i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania (art. 398¹³ § 1 kpc).

Zdaniem Sądu Najwyższego, w omawianej sprawie należało rozważyć nieważność postępowania. Spór niniejszy dotyczył bowiem podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, natomiast sprawa została rozpoznana z udziałem odwołującego się płatnika składek (...) Sp. z o.o. oraz organu rentowego, bez udziału pracowników płatnika, których przychody podlegają (w spornym zakresie) wliczeniu lub nie podlegają wliczeniu do tej podstawy. Prawa pracowników w oczywisty sposób zależą od rozstrzygnięcia tego sporu. Dotyczy to praw pracowniczych (realnej, "netto", wysokości świadczeń otrzymywanych od pracodawcy) i praw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy wskazał, iż

w myśl art. 477¹¹ § 1 kpc w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stronami są ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy i zainteresowany. Definicję zainteresowanego w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych zawiera art. 477¹¹ § 2 zdanie pierwsze kpc, zgodnie z którym zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli osoba taka nie została wezwana do udziału w sprawie przed organem rentowym, sąd wezwie ją do udziału w postępowaniu bądź z urzędu, bądź na jej wniosek lub na wniosek jednej ze stron (art. 477¹¹ § 2 zdanie drugie kpc). Pracownicy płatnika są zatem zainteresowanymi w rozumieniu tego przepisu.

Sąd Najwyższy podkreślił, iż w orzecznictwie tego Sądu przyjmuje się jednolicie, iż niewezwanie przez sąd zainteresowanego do udziału w postępowaniu (art. 477¹¹ § 2 zdanie drugie kpc) powoduje nieważność tego postępowania - art. 379 pkt 5 w związku z art. 477¹¹ § 1 kpc. Tytułem przykładu wymieniono następujące orzeczenia: uchwałę z dnia 29 lipca 1998r. (III ZP 20/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 619), wyrok z dnia 15 lipca 1999r. (II UKN 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 22, poz. 826) oraz wyrok z dnia 6 stycznia 2009r. (I UK 157/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 172). Zaskarżone orzeczenie zapadło zatem w warunkach nieważności postępowania.

Nadto Sąd Najwyższy wskazał, iż rozważył także zasadnicze wady decyzji, której kontrola była przedmiotem postępowania, na które zwrócił uwagę również Sąd I instancji, natomiast Sąd Apelacyjny pominął te kwestie, chociaż także one mogą rzutować na ważność postępowania. Zaskarżona decyzja organu rentowego z 19 maja 2010r. zawiera na wstępie nawiązanie do protokołu kontroli z dnia 25 lutego 2009r., powołanie się na liczne przepisy prawa, a po nim następujący tekst: "1. stwierdza, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia niżej wymienionych ubezpieczonych u płatnika składek (...) Sp. z o.o.: Ubezpieczony:", po którym następują tabele zawierające imiona, nazwiska i numery PESEL kilkuset osób oraz kwoty wynagrodzenia i daty jego wypłaty. Po tych tabelach następuje uzasadnienie decyzji, w którym wymieniono z nazwiska trzy osoby. Sąd I instancji podejmował próby wyjaśnienia, co oznaczają podane w decyzji kwoty. Sąd Najwyższy wskazał, iż wnoszący odwołanie (w tym wypadku płatnik składek) winien mieć bowiem jasność co do treści i przedmiotu rozstrzygnięcia decyzją organu rentowego dla możliwości podjęcia obrony w sytuacji, gdy uważa, iż decyzja ta nie jest prawidłowa. Gdy decyzja zawiera wady uniemożliwiające jednoznaczne odczytanie jej przedmiotu i treści, strona jest pozbawiona możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 kpc. Skarżąca już w odwołaniu podnosiła zasadnicze wady przedmiotowej decyzji. Sąd Apelacyjny rozstrzygnął spór w zakresie kwestii podlegania świadczenia urlopowego wliczeniu do podstawy wymiaru składek pomijając ułomną treść decyzji. Również ta okoliczność uzasadnia – zdaniem Sądu Najwyższego – uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2013r. sygn. akt III A Ua 48/13 Sąd Apelacyjny w Katowicach uchylił zaskarżony wyrok, zniósł w całości postępowanie przed Sądem Okręgowym w Gliwicach i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał, iż zgodnie z treścią art. 398²⁰ zdanie pierwsze kpc Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Zatem stwierdzenie przez Sąd Najwyższy, iż postępowanie w niniejszej sprawie dotknięte jest nieważnością w rozumieniu art. 379 pkt 5 kpc wynikającą z faktu niewezwania do udziału w postępowaniu w charakterze zainteresowanych pracowników (...) Sp. z o.o. w R., których prawa i obowiązki niewątpliwie zależą od rozstrzygnięcia sprawy, sprawia tym samym, iż niezależnie od merytorycznej oceny prawidłowości zaskarżonego wyroku, Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 2 kpc zmuszony był uchylić tenże wyrok i znosząc w całości postępowanie przed Sądem Okręgowym przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wskazał, iż w sytuacji, gdy Sąd II instancji stwierdził nieważność postępowania przed Sądem I instancji, zarzuty apelacyjne stron nie mogły być rozpoznane, ponieważ ustalenia tego Sądu zostały dokonane na podstawie wyników postępowania dotkniętego nieważnością, a zatem należało uznać je za nieistniejące (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2002r., II UKN 771/00, OSNAPiUS 2003, nr 21, poz. 524). Nadto zwrócił uwagę, iż zniesienie postępowania przed Sądem I instancji w całości oznacza, iż przy ponownym rozpoznaniu

sprawa wraca do punktu wyjścia, tj. do momentu wniesienia odwołania. Okoliczność ta jest o tyle istotna, iż już w odwołaniu (...) Sp. z o.o. zwracała uwagę na istotne wady zaskarżonej decyzji, czyniące ową decyzję niezrozumiałą, a także niewykonalną, uniemożliwiające jednoznaczne odczytanie jej przedmiotu, co zdaniem Sądu Najwyższego również powoduje pozbawienie strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu wspomnianego art. 379 pkt 5 kpc. Jakkolwiek w toku poprzedniego postępowania Sąd Okręgowy podjął pewne próby wyjaśnienia zasadniczych wątpliwości odnośnie treści kontrolowanej decyzji, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie wykorzystał jednak wszelkich pozostających w tym zakresie w jego dyspozycji możliwości. Przede wszystkim zaś uszło uwadze tego Sądu, iż po myśli art. 467 § 4 kpc, jeżeli w toku wstępnego badania sprawy

z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a przeprowadzenie jego uzupełnienia w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący lub wyznaczony przez niego sędzia może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy wypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera:

- 1) podstawy prawnej i faktycznej,
- 2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia,
- 3) stosownego pouczenia o skutkach prawnych decyzji i trybie jej zaskarżenia.

Tak więc, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny nakazał Sądowi I instancji w pierwszej kolejności – w oparciu o powołany wyżej przepis – zwrócić akta sprawy organowi rentowemu w celu uzupełnienia treści zaskarżonej decyzji w sposób umożliwiający jej kontrolę, w szczególności poprzez określenie jej przedmiotu oraz wyjaśnienie co faktycznie oznaczają podane w niej kwoty. Następnie, na podstawie art. 477¹¹ § 2 kpc Sąd I instancji wezwie do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych wymienionych w decyzji pracowników odwołującej, mając na względzie, iż z mocy § 112 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. nr 38, poz. 249 ze zm.) - w przedmiocie zawiadomienia o toczącym się procesie oraz wezwania do udziału w sprawie, w tym także, w razie nieuwzględnienia wniosku o zawiadomienie lub wezwanie, sąd wydaje postanowienia, w dalszej kolejności przystępując do merytorycznej kontroli zaskarżonej decyzji.

Zarządzeniem z dnia 23 września 2013r. Sąd Okręgowy w Gliwicach na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. zwrócił akta sprawy organowi rentowemu w celu uzupełnienia materiału sprawy przez: wskazanie danych osobowych z adresami pracowników odwołującej, których dotyczy zaskarżona decyzja – zainteresowanych w sprawie oraz w celu uzupełnienia zaskarżonej decyzji w sposób umożliwiający jej kontrolę, w szczególności poprzez określenie jej przedmiotu oraz wyjaśnienie co faktycznie oznaczają podane w niej kwoty w terminie 1 miesiąca.

Po uzupełnienia materiału sprawy przez ZUS, postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2014r. Sąd Okręgowy w Gliwicach wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych 204 osoby.

Ostatecznie Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 26 lipca 2016r. wydanym w sprawie sygn. akt VIII U 262/16 wyłączył do odrębnego rozpoznania sprawy w zakresie dotyczącym zainteresowanych K. G. i D. U. – z uwagi na brak prawidłowego zawiadomienia.

Natomiast postanowieniem z dnia 26 lipca 2016r. (sygn. akt VIII U 262/16) Sąd Okręgowy w Gliwicach, na podstawie art. 174 § 1 punkt 1 kpc zawiesił postępowanie w zakresie dotyczącym R. G., M. P., S. Z., G. W., A. D., M. D., A. L., M. Ł., J. G., J. F. i Z. S., a to z uwagi na zgon zainteresowanych.

W toku postępowania zainteresowany K. G. nie zajął stanowiska w sprawie.

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy w Gliwicach ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zatrudnia ponad 20 pracowników.

W 2003r. wszedł w życie regulamin wynagradzania. W § 19 regulaminu postanowiono, że w latach 2003 – 2005 w Spółce nie tworzy się zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. W latach 2003 – 2005 pracodawca wypłaca raz w roku każdemu pracownikowi korzystającemu w danym roku kalendarzowym z urlopu wypoczynkowego w wymiarze co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych świadczenia urlopowe w wysokości 37,5% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim lub w drugim półroczu roku poprzedniego. Dalej postanowiono, że począwszy od roku 2006 roku w Spółce będzie tworzony zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami zakładowy fundusz świadczeń socjalnych.

W dniu 31 marca 2005r. zawarto aneks do regulaminu wynagradzania. W § 3 zmieniono treść § 19 i wprowadzono zapis, że w Spółce nie tworzy się zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i powtórzono zasady wypłaty świadczeń urlopowych. W oparciu o ten regulamin w spółce wypłacano świadczenia urlopowe.

W 2009r. ZUS przeprowadził kontrolę u odwołującego płatnika składek. W toku kontroli stwierdzono, że od wypłaconych świadczeń urlopowych nie opłacono składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy (FP) i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP).

W dniu 19 maja 2010r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję, w której wskazano pracowników i wypłacone im w latach 2003 - 2008 świadczenia urlopowe. Decyzją tą objęto m.in. świadczenia urlopowe wypłacone zainteresowanemu K. G..

W toku procesu ustalono, że wskazane w decyzji kwoty obejmują kwoty świadczeń, od których należy odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, FP i FGŚP.

W uzupełnieniu materiału dowodowego ZUS wskazał zainteresowanych oraz kwoty świadczeń urlopowych będące podstawą wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, FP i FGŚP oraz kwoty będące podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne od nieoskładkowanych ryczałtów samochodowych.

Sąd ustalił, że co do ryczałtów samochodowych strony nie pozostawały w sporze.

Stan faktyczny ustalono na podstawie akt organu rentowego. Nadto stan faktyczny sprawy nie był sporny. Strony nie zgłaszały dalszych wniosków dowodowych.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że w niniejszej sprawie Sąd stosuje w zakresie prawa procesowego wyłącznie przepisy kpc. Zgodnie z tymi przepisami nie jest możliwe uchylenie zaskarżonej decyzji przez sąd I instancji. Zgodnie z art. 477¹⁴ kpc sąd pierwszej instancji, wydając rozstrzygnięcie merytoryczne, może albo uwzględnić odwołanie (§ 2 i 3), albo je oddalić (§ 1). Uwzględniając odwołanie, sąd może zmienić zaskarżoną decyzję w całości lub w części (oddalając odwołanie w pozostałym zakresie), orzekając zarazem co do istoty sprawy (§ 2) albo - w przypadku niewydania decyzji przez organ rentowy – zobowiązać organ do wydania decyzji w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadrzędny lub też samodzielnie rozstrzygnąć sprawę orzekając co do istoty sprawy. Co do zasady sąd I instancji nie może orzekać kasatoryjnie, tj. uchylić zaskarżonej decyzji i przekazać sprawę organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Wyjątek od tej reguły statuuje art. 477¹⁴ § 4, który dotyczy decyzji wydanych w oparciu o orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS.

Odnosząc się do zarzutów uchybień formalnych przy wydawaniu zaskarżonej decyzji wskazać należy, iż rolą Sądu orzekającego w sprawie nie jest badanie prawidłowości trybu postępowania przed organem rentowym. Sąd bada bowiem prawidłowość zaskarżonej decyzji i jej zgodność z prawem. Z ustalonego orzecznictwa sądowego wynika, że wadliwość postępowania administracyjnego nie stanowi podstawy do uwzględnienia odwołania. Błędy formalne decyzji w zakresie podstawy prawnej pozostają bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd ubezpieczeń społecznych. W wyroku z dnia 9 lutego 2010r. (I UK 151/09, LEX nr 585708) Sąd Najwyższy wskazał, że postępowanie

sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy świadczenie urlopowe wypłacone przez pracodawcę zainteresowanemu K. G., w sytuacji, gdy nie został utworzony zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Sąd zwraca uwagę, iż zgodnie z treścią art.18 ust. 1 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U z 2016r., poz. 963) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe oraz wypadkowe z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zdrowotne w okresie do kwietnia 2003r. należało zastosować art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 6 lutego 1997r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz.153 ze zm.). Od 1 maja 2003r. należało zastosować art. 23 obowiązującej do 30 września 2004r. ustawy z dnia 23 stycznia 2003r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz.391 ze zm.), natomiast po dej dacie z art. 81 ust. 1 obowiązującej od 1 października 2004r. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

Obowiązek opłacania przez płatnika składek na Fundusz Pracy za zatrudnianych pracowników oraz podstawę obliczania i wysokość składek określał do 31 maja 2004r. art. 53 i 56 obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1994r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (t.j. Dz.U. z 2003r. Nr 58, poz. 514 ze zm.) a od czerwca 2004r. art. 104 ust. 1 i 107 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 149 ze zm.).

Obowiązek opłacania przez płatnika składek na za zatrudnianych pracowników oraz podstawę obliczania i wysokość składek do 30 września 2006r. określał art. 17 i 18 obowiązującej ustawy z dnia 29 grudnia 1993r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (t.j. Dz. U. z 2002r. Nr 9, poz. 85), zaś od 1 października 2006r. art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (t.j. Dz.U. z 2014r., poz. 272).

Z wyżej cytowanych przepisów jednoznacznie wynika, że podstawę naliczenia składek zarówno na Fundusz Pracy jak i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe zostały określone w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106 ze zm.). Zgodnie z treścią § 1 rozporządzenia zasadą jest oskładkowanie każdego przychodu pracownika. Natomiast w § 2 przewidziane zostały wyłączenia od tej zasady.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 19-21 ww. rozporządzenia podstawy wymiaru składek nie stanowią następujące przychody:

19)świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,

20)świadczenia wypłacane z funduszu utworzonego na cele socjalno-bytowe na podstawie układu zbiorowego pracy u pracodawców, którzy nie tworzą zakładowego funduszu świadczeń socjalnych – do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego, określonej w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu

świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335, Nr 118, poz. 561, Nr 139, poz. 647 i Nr 147, poz. 686, z 1997 r. Nr 82, poz. 518 i Nr 121, poz. 770 oraz z 1998 r. Nr 75, poz. 486 i Nr 113, poz. 717),

21) świadczenie urlopowe wypłacane na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy powołanej w pkt 20 – do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego określonej w tej ustawie.

Z kolei kwestię tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz wypłacania świadczeń urlopowych reguluje art. 3 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z dnia (Dz. U. z 2016r., poz. 800), którego treść w okresie spornym objętym zaskarżoną decyzją tj. w latach 2003 – 2008 ulegała zmianie.

W brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2003r. art. 3 wyżej wymienionej ustawy stanowił:

Ust. 1. Fundusz tworzą, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku co najmniej dwudziestu pracowników.

Ust.1a. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy pracodawcy zatrudniającego mniej niż dwudziestu pracowników w przeliczeniu na pełne etaty.

Ust.1b. Pracodawca zatrudniający co najmniej dwudziestu pracowników, jednakże mniej niż dwudziestu pracowników w przeliczeniu na pełne etaty, który nie tworzy Funduszu, wypłaca świadczenie urlopowe, o którym mowa w ust. 4-6.

Ust.2. Pracodawcy prowadzący działalność w formach organizacyjno-prawnych jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 18-20 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 49, poz. 485, Nr 70, poz. 778 i Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69, Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041, Nr 119, poz. 1251 i Nr 122, poz. 1315, z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 46, poz. 499, Nr 88, poz. 961, Nr 98, poz. 1070, Nr 100, poz. 1082, Nr 102, poz. 1116, Nr 125, poz. 1368 i Nr 145, poz. 1623 oraz z 2002 r. Nr 41, poz. 363 i 365, Nr 74, poz. 676 i Nr 113, poz. 984), tworzą Fundusz, bez względu na liczbę zatrudnianych pracowników.

Ust.3. Pozostali pracodawcy mogą tworzyć Fundusz na zasadach określonych w ustawie albo wypłacać świadczenie urlopowe.

Ust.4. Wysokość świadczenia urlopowego, o którym mowa w ust. 1b i 3, nie może przekroczyć wysokości odpisu podstawowego, określonego w art. 5 ust. 2, 2a i 3 - odpowiedniego do rodzaju zatrudnienia pracownika, z tym że wysokość świadczenia dla zatrudnionych, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3, ustala się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy pracownika.

Ust.5. Świadczenie urlopowe, o którym mowa w ust. 4, wypłaca pracodawca raz w roku każdemu pracownikowi korzystającemu w danym roku kalendarzowym z urlopu wypoczynkowego w wymiarze co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych.

Ust.5a. Wypłata świadczenia urlopowego następuje nie później niż w ostatnim dniu poprzedzającym rozpoczęcie urlopu wypoczynkowego, o którym mowa w ust. 5.

Ust.6. Świadczenie urlopowe, o którym mowa w ust. 4, nie podlega składce na ubezpieczenie społeczne pracowników.

Następnie treść art. 3 ustawy od 1 stycznia 2004r. uległa zmianie:

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 – w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2004r. - Fundusz tworzą, z zastrzeżeniem ust. 2, pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku co najmniej 20 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty.

Uchylono ust. 1a i 1b. Nadto zmieniono treść ust. 3 i dodano ust. 3a i 3b.

W myśl ust. 3 pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku mniej niż 20 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty, z zastrzeżeniem ust. 2, mogą tworzyć Fundusz do wysokości i na zasadach określonych w art. 5 lub mogą wypłacać świadczenie urlopowe, o którym mowa w ust. 4-6.

Zgodnie z ust. 3a pracodawcy, o których mowa w ust. 3, nieobjęci układem zbiorowym pracy oraz niezobowiązani do wydania regulaminu wynagradzania, informacje w sprawie nietworzenia Funduszu i niewypłacania świadczenia urlopowego przekazują pracownikom w pierwszym miesiącu danego roku kalendarzowego, w sposób przyjęty u danego pracodawcy.

W myśl ust. 3b u pracodawców, o których mowa w ust. 3, zatrudniających co najmniej 20 pracowników, objętych układem zbiorowym pracy, postanowienia w sprawie nietworzenia Funduszu i niewypłacania świadczenia urlopowego zawiera się w układzie zbiorowym pracy. Jeżeli u takich pracodawców pracownicy nie są objęci układem zbiorowym pracy, postanowienia w sprawie nietworzenia Funduszu i niewypłacania świadczenia urlopowego zawiera się w regulaminie wynagradzania; art. 4 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Kolejna zmiana art. 3 ustawy miała miejsce od dnia 1 stycznia 2006r. i polegała na zmianie treści ust. 2, który otrzymał brzmienie: Pracodawcy prowadzący działalność w formach organizacyjno-prawnych jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 20, 21 i 24-27 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104), tworzą Fundusz, bez względu na liczbę zatrudnianych pracowników.

Z treści cytowanego wyżej przepisu wynika bezspornie, że w okresie spornym, odwołujący jako pracodawca zatrudniający co najmniej 20 osób miał prawo nie tworzyć funduszu świadczeń socjalnych poprzez wprowadzenie odpowiedniego zapisu w regulaminie wynagradzania. (...) Spółka z o.o. tej możliwości skorzystała w sposób przewidziany prawem i przyznała pracownikom świadczenie urlopowe w regulaminie wynagradzania - § 19 regulaminu. Świadczenia urlopowe pracodawca wypłacał z rachunku bieżącego Spółki.

Sąd zwraca uwagę, że w ust. 3 ustawodawca przewidział dwa rodzaje świadczeń urlopowych :

1. wypłacanych przez pracodawców zatrudniających poniżej 20 pracowników - do tej grupy odwołujący nie należy. Ustawodawca postanowił, że w każdym przypadku świadczenie urlopowe wypłacone przez takiego pracodawcę jest zwolnione od składek na ubezpieczenia społeczne. Dotyczy to świadczeń urlopowych wypłaconych zarówno na podstawie regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, jak i świadczenia urlopowego, o którym mowa w art. 4 ust. 4 – 6 ustawy,
2. wypłacanych przez pracodawców zatrudniających ponad 20 pracowników – dotyczy to świadczeń urlopowych wypłaconych ze środków zgromadzonych na koncie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ustawa nie przewiduje możliwości zwolnienia od składek świadczeń urlopowych wypłaconych z innych środków.

W ocenie Sądu art. 3 ust. 3b wprowadza jedynie możliwość odstąpienia od obowiązku tworzenia funduszu, a nie stanowi podstawy prawnej do zwolnienia środków przeznaczonych na świadczenia urlopowe wypłaconych na podstawie regulaminu wynagradzania z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Wprawdzie art. 3 ust. 6 ustawy o zakładowym funduszu socjalnym stanowi wprost, że świadczenie urlopowe, o którym mowa w ust. 4 nie podlega składce na ubezpieczenie społeczne, jednak wymieniony ust. 4 odnosi się wyraźnie wyłącznie do wypłaconego świadczenia urlopowego, o którym mowa w ust. 3, a zatem do pracodawców zatrudniających mniej niż 20 pracowników.

Sąd zwraca uwagę, iż przepisy prawa ubezpieczeń społecznych należy interpretować w sposób ścisły. Skoro świadczenie urlopowe wypłacone pracownikom Spółki (...), zatrudniającej powyżej 20 pracowników, nie było wypłacone na podstawie ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, to nie korzysta ono ze zwolnienia przewidzianego w art. 3 ust. 6 ustawy z dnia 4 marca 1994r.

Do odwołującej Spółki w zakresie ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ma zastosowanie cytowane wyżej rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106 ze zm.) – w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania zobowiązania. W § 2 wymieniono szereg przychodów niestanowiących podstawy wymiaru składek. Wśród cytowanych wyżej pkt 19-21 § 2, zawierających wyłączenia z podstawy wymiaru składek, nie wskazano świadczenia urlopowego, wypłacanego przez pracodawcę z bieżących środków.

Wobec powyższego należało uznać, że świadczenie urlopowe wypłacone przez pracodawcę zatrudniającego co najmniej 20 pracowników, ze środków innych niż środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest przychodem, o którym mowa w § cytowanego rozporządzenia, zgodnie z którym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, zwanych dalej "składkami", stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Powyższe potwierdza także orzecznictwo sądowe. Również w uzasadnieniu do wyroku z dnia 27 września 2011r. III AUa 341/11, wydanym w toku rozpoznania apelacji w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny w Katowicach wskazał, że świadczenie wypłacane pracownikom korzystającym z urlopów wypoczynkowych, zatrudnionym w zakładzie pracy, w którym nie utworzono zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie stanowi świadczenia urlopowego w rozumieniu przepisów ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym nie podlega zwolnieniu od opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, o którym mowa w art.3 ust.6 tej ustawy (tak również wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 6 marca 2013r. III AUa 1246/12 LEX nr 1322533).

Reasumując należało uznać, że odwołująca Spółka była zobowiązana do opłacenia składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od wypłaconych pracownikom świadczeń urlopowych, w tym świadczenia urlopowego wypłaconego zainteresowanemu K. G..

W konsekwencji Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

W punkcie 2 Sąd odstąpił od obciążania odwołującej kosztami procesu na podstawie art. 102 kpc uznając, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu tego przepisu. Zaskarżona decyzja była bowiem niejasna i dopiero w toku postępowania sądowego ustalono czego dotyczą wskazane w niej kwoty. Odwołująca miała zatem podstawy by nie rozumieć jej treści, co podnosiła w treści odwołania i miała podstawy by się od decyzji odwoływać.

(-) SSO Patrycja Bogacińska – Piątek